

DE KLEURRIJKE FAMILIE VAN DAMME

3. ‘T ARTIESTSEN

In de vorige nummers verschenen de eerste afleveringen in een reeks familieportretten geborsteld door Eric Vermeirsch. Opgroeien in de jaren vijftig in een kleurrijke familie ergens rond de Wondelgemstraat en de Ferrerlaan. Dat was het gelukkige lot van de auteur die voor ons een reeks tafereeltjes uit die tijd borstelt. Ze spelen zich overwegend af bij de Van Dammes, de familie van zijn moeder. Hieronder presenteren we opnieuw een relaas van de exploten van een merkwaardige representant van de familie. De overige volgen in schuifkes in volgende GT nummers (Noot van de redactie).

“Frans, goade gai nie goan sloape?” vroeg mijn tante Jeannette wat ongerust, al gekleed in haar veelkleurige “peignoir” en klaar voor de nachtrust. “Ik nog goan sloape? ”, zei mijn nonkel Frans, “’t es de moeite nie mier, ’t es al noar den vieren.”

’t Was waar, de Van Dammes hadden weer eens het beest uitgehangen in één van hun talrijke stamcafés. Maar het was oudejaarsavond en dat gebeuren werd altijd gevierd bij Caron op de Rijnhovelaan. Noblesse oblige, dus op oudejaarsavond ofwel Caron ofwel thuis blijven! Als kleine jongen maakte ik handig gebruik van de vermoeidheid bij de volwassenen en ik liep daar in die grote keuken nog tussen in mijn pyjama, ondanks het late uur. Ik zag nonkel de moor vullen met water en ik kende het vervolg van het ritueel: nu ging hij de kachel aansteken, hij plaatste de moor erop, zijn stoel bij de kachel en zijn handen op de moor om ze eens lekker te verwarmen. Want in die tijd was het in december nog écht koud. “Sloapèl”, “Tséteu bewoarteu”, het ritueel voor het slapengaan werd afgerond en nonkel Frans zat weldra alleen, monter en klaarwakker rond het stoofje comfortabel zijn handen te warmen op het moortje! Hij gaf weer eens blijk dat zijn reputatie van sterke man wel verdiend was. Mij gaf hij dikwijls leiding door mij ongevraagd mijn knutselwerkjes af te pakken: “Kom, artiestsen, loat uw nonkelke da ne kier doen.” Ooit had hij een houten “bootje” met wielen vervaardigd voor zijn petekind, dat het speelgoed op één van zijn voetjes liet vallen en sedertdien heeft hij het kind nooit meer teruggezien. Het “bootje” was gemaakt uit een massieve blok hout en daarom nogal zwaar, en de ouders waren malcontent vanwege het feit dat hun oogap-

pel dagen na elkaar heeft gehinkt.

Nonkel Frans was een man met ervaring, een echte “jobhopper” avant la lettre, had enkele jaren gediend bij de politie en uiteindelijk zijn laarzen en witte helm aan nonkel Guillaume cadeau gedaan voor een zakje kolen, had ook jaren gewerkt in Duitsland tijdens de bezetting. Maar over dat laatste kon Giele nogal geheimzinnig en ietwat spottend doen, tenminste als Frans er niet bij was: hij had het altijd over affiches met daarop “Hij lacht, hij is gelukkig, hij werkt in Duitsland”. Overigens had Frans wel zo een kop die de Duitsers aanstond, met een vooruitgestoken Mussolini-kin en een arendsneus. Maar veel van dat arische effect werd teniet gedaan door zijn pekwarte haren die hij bovendien nog insmeerde met “briljantine”, want gel bestond er toen nog niet.

Het liep al tegen het middaguur toen ik die 1ste januaridag eindelijk wakker werd en ik hoorde dat er al heel wat animositeit was in de keuken. Ik hoorde wat onderdrukt gelach en toen ik de keukendeur opendeed zag ik enkele Van Dammes rond het uitgedoofd stoofke en de slapende Frans staan. Ik was juist op tijd om de pointe niet te missen, ik hoorde mijn tante Jeannette zeggen: “Frans, ge goat toch nie blave sloape, en wa es da op eu hande?” Frans schoot met een schok wakker en keek naar zijn twee handen: “Main hande? D’er es niets mee main hande.” Maar toen zagen wij allemaal de talrijke blazen op zijn handen, waardoor deze eruit zagen als malse kussentjes.” Plotseling voelde ik dat ik het zou aandurven en ik riep “Wa edde nu gedoan, artiestsen!” en ik had hiermee veel succes bij de andere Van Dammes.

Nonkel Frans was niet alleen zeer handig maar ook zeer sportief. In zwembroek (dan nog met de navel zedig bedekt) zag hij er zeer imposant uit, van nature gebruind of misschien ook wel getaand door het gebrek aan een wekelijkse (laat staan dagelijkse) douche, want die luxe kenden wij toen nog niet. Hij verachtte de schoolslag en verkoos de crawl, ook een beetje beïnvloed door het succes van Johnny Weismüller, de eerste tarzanfiguur. De Van Dammes gingen altijd zwemmen in ’t Strop. dat was toen nog geen echt zwembad, maar een kleine aftakking van de Schelde die gedeeltelijk met een stalen kabel was afgebakend. Naar de kabel zwemmen en terug, dat was de uitdaging die velen niet konden waarmaken, want dat zal wel vijftig meter geweest zijn. Zwemmen was bij de Van Dammes wat de jeugd tegenwoordig pootje baden zou noemen.

Op een dag was Frans het geplaagd van de andere familieleden beu, en hij duwde mij opzij in het water en zei “Meit eu wig, artiestsjen, eu nonkelke goa noar de kabel”. En met zwierige halen kliefde hij door het water, weldra bereikte hij de gevarenzone waar je niet meer kon rechtop staan zonder dat het water tot aan de lippen kwam, en hij bleef maar verder zwemmen. Mijn tante

Jeannette haar gezicht zag bleek van schrik en ik hoorde haar roepen “Frans, past op, ge goat eu verongelukke!”. Maar met het fanatisme, dat zij hem waarschijnlijk daar in Duitsland hadden ingehamerd, bleef hij verder zwemmen. Hij bereikte eindelijk de kabel, ging er met beide armen over liggen en iedereen was opgelucht, hij zelf waarschijnlijk nog het meest.

De terugzwem ga ik hier niet beschrijven, redders moeten ook hun werk doen, alhoewel nonkel Frans lang heeft moeten roepen vooraleer zij hem eindelijk hoorden, zij hadden feitelijk nog wat aansporing van tante Jeannette nodig om in gang te schieten. En zo een kabel als afbakening is ook maar niets, want er liep zowaar wat bloed van onder nonkel zijn oksel, wat hem toch wel een beetje een heldhaftig voorkomen gaf, en hij had ongetwijfeld veel geleden.

Maar vanaf die dag begon mijn twijfel over zijn onverstoorbare stoerheid toch wat te wankelen. En toen ik enkele jaren later als leerling houtbewerking vaststelde dat hij zelfs niet wist waarvoor sommige gereedschappen dienden die hij had “gekregen” bij het “verlaten” van de diverse firma’s waarvoor hij had gewerkt, was het helemaal gedaan. Alhoewel ik moet bekennen dat ik tot op heden nog altijd vol ontzag terug denk aan die ene gouden tand in zijn mond, misschien verdiend in Duitsland?

Eric Vermeirsch

Noten

- ¹ Een moor is een kleine ketel van aluminium die een fluitend geluid maakt van zodra het water begint te koken.
- ² Tséteu bewoarteu: God zegene u en beware u.
- ³ Meit eu wig, mijd u weg, hoepel op.